

NORGES HØYESTERETT

Den 26. juli 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Arntzen og Stenvik i

HR-2024-1367-U, (sak nr. 24-077145SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Tommy Broløkken Rudihagen)

mot

B (advokat Jon Erik Holm)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens ankenektelse, jf. tvisteloven § 29-13 andre ledd.
- (2) A kjøpte i 2004 en eiendom i Lørenskog kommune. Naboeiendommen var da eid av B.
- (3) I 1988 hadde B og den daværende eier av As eiendom, C, inngått en makeskifteavtale hvor det blant annet het:

«B har ubegrenset rett til å bruke den del av felles vei som går over Cs eiendom, helt opp til sin egen inngang. Den del av tunet der veiene forgrener seg opp til eiendommene er til felles bruk, skjønt ikke slik at en part hindrer den andre.

C har rett til å skyte inn en parkeringsplass ved siden av Bs parkeringsplass når det måtte være tjenlig for ham, og C har rett til å senere å bygge en garasje på plassen.

Denne gjensidige avtalen overføres til eventuelle senere eiere av eiendommene.»

- (4) B solgte sin eiendom i 2007 til D, som i 2012 fremsatte krav for Akershus og Oslo jordskifterett for å få avklart sin veirett. Jordskifteretten avsa dom 14. november 2012 som slo fast at D hadde bruksrett til vei over As eiendom slik veitraseen da gikk. A anket til Eidsivating lagmannsrett, som ved dom 2. mai 2014 forkastet anken og påla A å fjerne deler av et gjerde og steiner han hadde plassert i veien. B avga vitneforklaring under både ankeforhandlingen og befaringen lagmannsretten foretok.
- (5) A søkte om rammetillatelse for en enebolig og en tomannsbolig i 2015/2017. Under forvaltningens behandling av søknaden mente Fylkesmannen at lagmannsretten ved dommen i 2014 ikke hadde tatt stilling til makeskifteavtalens formulering «den del av tunet der veiene forgrener seg opp til eiendommene», noe som hadde betydning for søknaden om rammetillatelse.

- (6) D gikk deretter til sak for å få fastslått den nøyaktige plasseringen av det området som etter makeskifteavtalen «er til felles bruk». Nedre Romerike tingrett avsa dom 23. desember 2019 der D ble gitt medhold i sin forståelse: «Den delen av tunet der veiende forgrener seg opp til eiendommene» viser til arealet der veien over As eiendom deler seg i en forgrening mellom arealet brukt som parkeringsplass av A og veien til Ds inngangsparti. Også denne gangen avga B vitneforklaring. Etter anke fra A, der det blant annet ble anført at B forklarte seg annerledes enn i 2014, traff Eidsivating lagmannsrett beslutning 12. februar 2021 der det ikke ble gitt samtykke til å fremme anken, jf. tvisteloven § 29-13 første ledd. As anke til Høyesterett ble nektet fremmet ved ankeutvalgets beslutning 16. april 2021 (HR-2021-813-U), jf. tvisteloven § 30-5.
- (7) A begjærte 15. oktober 2021 gjenåpning av Nedre Romerike tingretts dom 23. desember 2019. Som grunnlag for begjæringen anførte A at B hadde forklart seg annerledes ved tingrettens behandling i 2019 enn han gjorde i 2014 når det gjaldt makeskifteavtalens formulering om tunet og der veiene forgrener seg, og at han derfor med skjellig grunn kunne mistenkes for uriktig forklaring, jf. tvisteloven § 31-3 første ledd bokstav c. Begjæringen ble forkastet ved Vestre Innlandet tingretts kjennelse 28. februar 2022. Tingretten mente det ikke forelå skjellig grunn til mistanke om falsk forklaring. Eidsivating lagmannsrett forkastet As anke ved kjennelse 24. juni 2022 på det grunnlag at anførselen om at B hadde forklart seg annerledes, burde ha blitt gjort gjeldende under sakens ordinære behandling, jf. tvisteloven § 31-5 andre ledd. As anke til Høyesterett ble forkastet ved forenklet kjennelse 6. oktober 2022 (HR-2022-1907-U).
- (8) Forut for gjenåpningsbegjæringen hadde A 24. september 2021 tatt ut forliksklage mot B med krav om erstatning for økonomisk tap som følge av at B forklarte seg bevisst uriktig om sin forståelse av makeskifteavtalen for Nedre Romerike tingrett under hovedforhandling 28. november 2019. Etter at forliksrådet innstilte saken, tok A ut stevning 21. desember 2022.
- (9) Søndre Østfold tingrett avsa 15. november 2023 dom med slik domsslutning:
- «1. B frifinnes.
 2. A erstatter B kr. 46 690,93 innen 2 uker fra forkynnelse av dommen.
 3. I sakskostnader betaler A 300.000 – trehundretusen – kroner til B innen 2 uker fra forkynnelsen av dommen.
 4. I sakskostnader for forliksrådet betaler A 4.972 – firetusennihundreogsyttito – kroner innen 2 uker fra forkynnelse av dommen.»
- (10) Tingretten fant at det ikke var sannsynliggjort at B forklarte seg annerledes i 2014 enn i 2019 hva angikk hans forståelse av makeskifteavtalen. Det var følgelig ikke sannsynliggjort at B med vitende og vilje forklarte seg i strid med sin egen subjektive oppfatning av de faktiske forhold for Nedre Romerike tingrett i 2019. B ble derfor frifunnet for erstatningssøksmålet fra A. Slutningens punkt 2 gjaldt krav fra B om erstatning for advokatutgifter pådratt i anledning forliksrådsbehandlingen.
- (11) A anket dommen.

- (12) Borgarting lagmannsrett avsa 4. april 2024 beslutning med slik slutning:
- «1. Anke over tingrettens dom, domsslutning punkt 1, nektes fremmet.
 - 2. Det gis ikke samtykke til at anke over tingrettens dom, domsslutning punkt 2 og 4, fremmes.
 - 3. A plikter innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne beslutningen å betale sakskostnader til B med 40 000 – førtitusen – kroner.»
- (13) A har anket beslutningen til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen i form av mangelfull begrunnelse. Det anføres at lagmannsretten har nektet anken fremmet uten å vurdere og ta stilling til de relevante faktiske forhold A viste til i anken, og som også tingretten unnlot å vurdere. Det er dermed ikke foretatt en reell overprøving av tingrettens dom.
- (14) B har anført at lagmannsrettens beslutning er tilstrekkelig begrunnet. Det er ingen plikt til å vurdere ethvert bevis og enhver anførsel som ikke har betydning for utfallet av saken. Lagmannsretten har vurdert det som er relevant.
- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. tvisteloven § 29-13 femte ledd fjerde punktum. Dette omfatter blant annet om den begrunnelsen lagmannsretten har gitt, er tilstrekkelig til å vise at den har foretatt en reell overprøving, og om det ut fra retts- og bevissspørsmålene i saken var forsvarlig å nekte anken fremmet på grunnlag av skriftlig og forenklet behandling, se for eksempel HR-2022-634-U avsnitt 14 med videre henvisninger.
- (16) As anke gjelder lagmannsrettens begrunnelse.
- (17) Ankeutvalgets flertall – *dommerne Arntzen og Indreberg* – har kommet til at anken ikke fører fram.
- (18) Saken gjelder As krav om erstatning mot B fordi B skal ha forklart seg bevisst uriktig for tingretten i 2019 om sin forståelse av hvilket område makeskifteavtalen beskriver som «den del av tunet der veiene forgrener seg opp til eiendommene». Det sentrale bevis for dette skal være at B under lagmannsrettens behandling i 2014 gav en annen forklaring. I tillegg til lydopptak fra befaringen med transkribering, la A fram en rekke bevis som skal underbygge at det han anfører om innholdet i forklaringen i 2014, er den riktige forståelsen av avtalen. Dette er bevis angående faktisk bruk og vedlikeholdsplikt av det omstridte området, oppfatninger hos tidligere eiere av As eiendom, manglende reaksjon fra B mot tidligere utbyggingsplaner mv. Mange av disse bevisene er verken kommentert av tingretten eller lagmannsretten. Tingrettens manglende vurdering av bevisene ble gjort gjeldende som saksbehandlingsfeil i anken til lagmannsretten, mens lagmannsrettens manglende vurdering er gjort gjeldende som saksbehandlingsfeil i anken til Høyesterett.
- (19) Spørsmålet for ankeutvalget er om den begrunnelsen lagmannsretten har gitt, er tilstrekkelig til å vise at retten har foretatt en reell overprøving av anken.
- (20) Flertallet påpeker først at lagmannsrettens beslutning må leses i sin helhet for å besvare spørsmålet.

- (21) As ankeerklæring til lagmannsretten var meget omfattende. Lagmannsretten gjengir den i korte trekk på i overkant av to sider. Anførslene om hvilke bevis tingretten ikke har vurdert, hvilke feilvurderinger tingretten har gjort og hvilke irrelevante forhold som er vektlagt, er beskrevet. Likeledes er det regnet opp en rekke forhold som skal støtte at B i 2019 forklarte seg uriktig, og det er pekt på at A mener det er behov for at det under ankeforhandlingen føres to vitner som ikke ble ført for tingretten; Cs sønn og den forrige eieren av As eiendom.
- (22) Lagmannsretten innleder sine vurderinger med et punkt om rettslige utgangspunkter og konklusjoner. Det redegjøres der korrekt for vilkåret for å nekte anke etter tvisteloven § 29-13 andre ledd og kravet til begrunnelse, slik dette er forstått i Høyesteretts praksis. Lagmannsrettens konklusjon er at det i denne saken er klar sannsynlighetsovervekt for at anken over tingrettens dom, slutningen punkt 1, ikke vil føre fram. Dette begrunnes så nærmere etter at lagmannsretten har behandlet enkelte spørsmål som ikke har betydning for As anke til Høyesterett.
- (23) Under lagmannsrettens behandling av om As anke skal nektes fremmet, vurderer retten først anførselen om at tingrettens dom ikke tilfredsstillende det krav som gjelder til begrunnelse ved at tingretten ikke har kommentert flere av de fremlagte bevisene. Lagmannsretten påpeker at kravet i tvisteloven § 19-6 fjerde og femte ledd ikke innebærer at tingretten har hatt plikt til å ta stilling til alle de faktiske forhold A har påberopt seg. Det vises til Skoghøy, Tvisteløsning 2022, hvor det blant annet heter at det er tilstrekkelig at retten har tatt stilling til de påberopte omstendigheter som den finner rettslig relevante. Tingretten har på sidene 10 til 16 i dommen vurdert og tatt stilling til om B forklarte seg annerledes i 2014 enn i 2019 og har konkludert med at det ikke er sannsynliggjort. Lagmannsretten mener det som er skrevet tilfredsstillende kravene til begrunnelse.
- (24) Deretter behandler lagmannsretten anken over bevisbedømmelsen. Her regner lagmannsretten opp de forhold som er anført å vise at bevisbedømmelsen er feil, at tingretten har gjort feilaktig bruk av andre rettsinstansers avgjørelser, bevis som støtter As krav på erstatning, og flere forhold som støtter at B i 2019 forklarte seg uriktig. Etter dette skriver lagmannsretten:
- «Slik lagmannsretten ser det, er det til tross for As anførsler, klar sannsynlighetsovervekt for at lagmannsretten etter en full ankeprøving kommer til samme resultat som tingretten. Lagmannsretten viser til tingrettens begrunnelse. As anførsler er for det alt vesentligste vurdert av tingretten, og bringer ikke noe nytt i saken som kan føre til et annet resultat.»
- (25) I denne saken mener flertallet dette er tilstrekkelig. Lagmannsrettens beslutning viser at den har tatt korrekt utgangspunkt i at anken gjelder mangler ved tingrettens begrunnelse og bevisbedømmelse, og hva de anførte manglene består i. Anken er som nevnt omfattende, og det trekkes en rekke slutninger om hvordan avtalen etter As syn har vært forstått og må være å forstå. Lagmannsretten må imidlertid kunne konsentrere seg om det som er sentralt for ankens mulighet til å føre fram. Og spørsmålet i saken her er ikke hvordan avtalen mest naturlig skal forstås eller hvordan den har vært praktisert, men om B avga uriktig forklaring for retten i 2019.
- (26) Lagmannsretten har vist til tingrettens begrunnelse, slik tvisteloven § 19-6 femte ledd gir adgang til, jf. også spesialmotivene til § 29-13 andre ledd i Prp. 141 L (2009-2010). Tingretten har konsentrert seg om hvorvidt det er sannsynliggjort at det B sa under befaringen i 2014, var noe annet enn det det er enighet om ble sagt i tingretten i 2019. Den har gjengitt bilder som ble brukt i 2014 og begrunnet hvor den mener følget stod da B under befaringen

beskrev tunets beliggenhet. Dialogen under befaringen i 2014 er sitert, og argumentet om at avtalen var skrevet på skrivemaskinen til Cs sønn, ikke av B, er behandlet. Det siste er gjort ved et sitat fra tingrettens vurdering av det samme i saken i 2019, hvor dette ikke ble ansett avgjørende i og med at Cs sønn ikke var part i avtalen og ikke til stede ved signeringen. Etter en totalvurdering kom tingretten til at det ikke var sannsynliggjort at det som ble forklart i 2014 er noe annet enn det som ble forklart i 2019.

- (27) Lagmannsretten uttaler, etter å ha vist til tingrettens begrunnelse og til at As anførsler for det vesentlige er vurdert av tingretten, at As anførsler ikke bringer noe nytt inn i saken som kan føre til et annet resultat. Flertallet bemerker i den forbindelse at det som nevnt fremgår av gjengivelsen av As anførsler at lagmannsretten er oppmerksom på at A vil føre to vitner som ikke avgav forklaring i tingretten, Cs sønn og den senere eieren som solgte eiendommen til A. At disse støttet As forståelse av avtalen, fremgår av tingrettens gjengivelse av As anførsler. Cs rolle ved avtaleskrivingen var også tema i saken som sto for tingretten i 2019.
- (28) Flertallet bemerker endelig at kravet til begrunnelsen vil variere betydelig alt etter karakteren av den enkelte sak, jf. Rt-2009-1118 avsnitt 59 med henvisning til Rt-2008-1764 avsnitt 106. I saken her har A forgjeves benyttet B angivelig uriktige forklaring som ankegrunn over 2019-dommen og senere som grunnlag for gjenåpning av denne. Spørsmålet er altså vurdert i tilknytning til den underliggende tvisten om makeskifteavtalen.
- (29) Flertallet mener etter dette at anken over lagmannsrettens saksbehandling skal forkastes.
- (30) Mindretallet – *dommer Stenvik* – har kommet til at lagmannsrettens beslutning må oppheves og bemerker:
- (31) Bestemmelsen om ankenektelse i tvisteloven § 29-13 andre ledd bygger på en forutsetning om at partene i en sak for tingretten har rett til å anke for å oppnå endring i sin favør, jf. § 29-8 første ledd. Retten til overprøving av realitetsavgjørelser er en viktig rettssikkerhetsgaranti, jf. Rt-2009-1118 avsnitt 45. Kravene til lagmannsrettens saksbehandling må vurderes i lys av dette. Selv om behandlingen kan skje forenklet, må en nektelsesbeslutning bygge på en full realitetsprøving av anken. Den grundige realitetsbehandlingen som § 29-13 andre ledd legger opp til, var en forutsetning da lovgiver i 2023 fant det ubetenkelig å senke terskelen for ankenektelser fra «klart» til «klar sannsynlighetsovervekt for» at anken ikke vil føre frem, jf. Prop. 34 L (2022–2023) side 101–102.
- (32) Kravet om begrunnelse i § 29-13 femte ledd tredje punktum skal sikre at lagmannsretten foretar en reell og selvstendig vurdering, at beslutningen er etterprøvbar og at den kan overprøves effektivt, jf. Rt-2009-1118 avsnitt 51. Begrunnelsen må derfor vise at det har skjedd en reell overprøving, at de feilene som er påberopt ved tingrettens avgjørelse, er oppfattet, og hvorfor det er klar sannsynlighetsovervekt for at anken ikke vil føre frem, jf. Rt-2008-1764 avsnitt 104–105 og Rt-2009-1118 avsnitt 49, se også Prop. 34 L (2022–2023) side 88–89.
- (33) I denne saken er partene enige om at B i 2019, som vitne i en sak mellom A og D, forklarte at den omtvistede avtalebestemmelsen var ment å gi eieren av Ds eiendom – den herskende eiendom – bruksrett til et område A omtaler som sin parkeringsplass. Bs forklaring ble tillagt «betydelig vekt» av tingretten, som ga D medhold. Som det allerede har fremgått, eide B den herskende eiendom i 1988, da avtalen ble inngått. Han solgte den videre til D i 2007.

- (34) As krav i nærværende sak bygger på at B i 2019 forklarte seg usant til fordel for D. For å underbygge dette har A tilbudt en rekke bevis som skal vise at B forut for 2019 i ord og handling har gitt uttrykk for at bruksretten ikke gjelder parkeringsplassen, men et annet område på As eiendom.
- (35) Tingretten drøftet ett av disse bevisene – uttalelsene som B fremsatte under befaring i forbindelse med jordskiftesaken i 2014 – utførlig. Den anså det ikke sannsynliggjort at B forklarte noe annet i 2014 enn i 2019.
- (36) I ankeerklæringen til lagmannsretten gjorde A gjeldende at tingretten hadde unnlatt å vurdere andre bevis. Han påberopte blant annet en avtale fra 1986, hvor det var bestemt den daværende eieren av den tjenende eiendom – C – alene skulle vedlikeholde parkeringsplassen, mens N og C i fellesskap skulle vedlikeholde det området som A mener bruksretten gjelder. Han påberopte også at B i 2001 ikke protesterte mot en søknad om å bygge på parkeringsplassen. Videre tilbød A nye bevis for lagmannsretten, blant annet transkribering av den forklaringen B ga i rettssalen i 2014, og vitneforklaring fra en tidligere eier av den tjenende eiendom.
- (37) Lagmannsretten har gjengitt As anførsler og bevis. Dette viser at lagmannsretten har *oppfattet* de feilene som er påberopt ved tingrettens avgjørelse. Lagmannsrettens *vurdering* av As anførsler og bevis er imidlertid bare kommet til uttrykk i en uttalelse om at de ikke bringer «noe nytt i saken som kan føre til et annet resultat». Unnlatelsen av å gå inn på de enkelte bevisene kan ikke forklares med at de ikke er rettslig relevante eller åpenbart uten betydning for bevisvurderingen. I denne situasjonen er en slik standardpreget og generell begrunnelse som lagmannsretten har gitt, etter mindretallets syn utilstrekkelig. Den gjør det ikke mulig å kontrollere at lagmannsretten har foretatt en selvstendig og samvittighetsfull vurdering av anken, og den gir ikke svar på *hvorfor* lagmannsretten mener det er klar sannsynlighetsovervekt for at anken ikke vil føre frem.
- (38) Mindretallet er etter dette kommet til at det foreligger en saksbehandlingsfeil som må lede til opphevelse av lagmannsrettens beslutning.
- (39) Ankemotparten har krevd 21 000 kroner inkludert merverdiavgift for ankeutvalget. Kravet tas til følge. Ankemotparten har også krevd fulle sakskostnader for lagmannsretten. Ankeutvalget finner ikke grunn til å gjøre endringer i lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse, jf. tvisteloven § 20-9 første ledd.
- (40) Kjennelsen er avsagt under dissens.

S L U T N I N G

Anken forkastes.

I sakskostnader for Høyesterett betaler A til B 21 000 – tjueentusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)